

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: **Vezércikk.** Mi kifogás lehet a vallásegynlőségi szövetség ellen? *Geduly Henrik.* — A dunántúli egyházkerületi gyámolda. *Isó Vincze.* — Zólyomvármegye a »Ne temere« ellen. — **Tárca.** Gondolatok. Perczelné könyvéből. *D. L. (Vége.)* — **Bélelet.** — Irodalom. — Szerk. üzenet. — Pályázat. — Hirdetések.

Mi kifogás lehet a vallásegynlőségi szövetség ellen?

Ezt akérdést tulajdonképen máshol akartam taglalni. Az egyetemes lelkészi értekezleten történt ugyanis, hogy egy felvidéki lelkésztársunk akkor, amikor Jeszenszky Károly mezőberényi lelkésztársunk felolvasásának tárgyával éles bírálati szellemben foglalkozott és hallgatói előtt igyekezett e felolvasás minden szavát lebecsülni, jónak látta a protestantismus hanyatlásának okai között a protestans egyházak képviselőinek, főleg azok vezéreinek túlságos felekezeti türelmeségét is az okok között felvonultatni és kijelenteni azt, hogy akkor, amikor bennünket minden oldalon támadás ér, nagyon megcsappantja ellenálló képességünket a vezéreink ajkán elhangzó türelemre való buzdítás és nagyon helytelen olyan, minden praegnans felekezeti álláspontot nélkülöző egyháztársadalmi tömörülésre pazarolni az ellenakció kifejtésére hivatott erőket, mint például a vallásegynlőségi szövetség! És csodálatos, felvidéki lelkésztársunk eme megjegyzése olyanok részéről is e vallásegynlőségi szövetség eszméjét hangos derüvel kíséző tréfás közbeszólásokkal fogadtatott, a kikről e sorok írója enuek épen az ellenkezőjét szerette volna feltételezni. Nyilvánvalónak látszott ezekután előttem, hogy itt vagy a meg nem értés, vagy valamely megmagyarázhatatlan ellenszenv játsza ki az ütőkártyát az országos vallásegynlőségi szövetség eszméje ellen. Elhatároztam tehát, hogy az egyetemes lelkészi értekezlet tagjai előtt, kiknek csak csekély töredéke vehetett részt az országos vallásegynlőségi szövetség alakuló közgyűlésén s így fültanuként nem volt módjukban megismerni e valóban magasztos, és szerintem minden hű protestáns és minden igaz magyar ember által csak örömmel fo-

gadható törekvés lényegét: ki fogom fejteni e szövetség célját és buzdítani, lelkesíteni fogok annak felkarolására.

Sajnos, az elnök — kinek, úgy látszik, szintén nem csekély mértékben ellenszenves e szövetség, de hogy miért, azt józan ésszel felfogni mai napig sem tudom — míg másoknak megengedte a tárgytól való elkalandozást, addig nekem tilalomfát állított. Átterelem tehát az ügyet a sajtó előtt való megbeszélésre és felvetem a kérdést a lelkészi értekezleten jelen volt és jelen nem volt összes lelkésztársaim előtt: *Mondják meg, mi kifogásuk van az országos vallásegynlőségi szövetség céljai ellen?*

Mert azt, hogy a *czim* felett évődtek és oly tréfás megjegyzésekkel kísérték a Janoska szavait, hogy ez a szövetség *egyenlő vallások* akar létesíteni — a tanácskozó testület, az egyetemes evang. lelkészi értekezlet értelmi színvonalának erőszakos lebecsülése nélkül komoly ellenérvnek elfogadni nem vagyok hajlandó. Azt csak tudhatják nagyon jól, hogy eféle célok oly egyesülés előtt, a melynek élén egy Antal Gábor, egy Gyurátz Ferencz, egy Zsilinszky Mihály állanak, nem lebeghetnek. Ha a *czim* szerintök téves, hibás, tessék a *czim* ellen harcolni, de nem erőszakkal elvonni a megbeszélés elől a lényegét és a szerintök hibás *czim* elleni kifogás leple alatt harcolni maga a minden *czim*nél értékesebb, mert valóban evangéliumi cél ellen!

Mert mi e szövetség célja? Világosan körvonalazva van az a lapunkban is és minden más egyházi lapban közölt alapszabályszerkezletben. A r. katolikus reakció ellenében küzdeni hivatott társadalmi mozgalom szervezése, az 1848. XX. t.-cz. végrehajtására irányuló minden törekvés hű támogatása, ama szellem diadalára való igyekezet, a mely minden bevett vallásfelekezeti részére biztosítani kívánja az anyagi, erkölcsi és közjogi egyenlőséget és viszonyosságot!

Kérdem ezekután, hol van az evangéliumnak valamely tanítása, hol az ágostai hitvallásnak valamely tantétele, hol a magyar hazafiságnak valamely követelménye, hol az evangéliumi hithűségnek valamely parancsa, a melyekbe ez a szövetség fent röviden körvonalozott programja következtében beleütköznek? — Erre feleljenek meg a kicsinylők, a gúnyolódók, a tréfálkozók, a kételkedők!

Szeretettel kérem őket: ne a szavakon, ne a címeken, ne a neveken szellemeskedjenek, hanem ragadják meg a lényegét s a lényeg ellen, a cél ellen, a törekvés ellen vegyék fel nyílt sisakkal a küzdelmet. És ott majd érve érvel állítva szembe, győzzön az igazság.

Ha pedig a név ellen van kifogásuk, akkor ezen könnyen segíthetnek: ajánljanak jobb elnevezést. Ha valóban jobban meg fogja közelíteni a célt, mi leszünk az elsők, akik hozzájárulunk. De ismételve, szeretettel kérem őket, ha a cél ellen kifogásuk nincs, úgy álljanak be ők is a többi bizonyjára hű protestáns sorába, e szövetség támogatásával.

Geduly Henrik.

A dunántúli egyházkerületi gyámolda.

Az ez idei egyházkerületi gyűlésen köztudomásra jutott, hogy egyházkerületi gyámoldánk, mely több mint félszázadon át oly áldásos munkát teljesített egyházunk szolgálatában a munkaképtelenségre jutott lelkészek és tanítók, valamint azok támasznélkül maradt özvegyeinek és árváinak gyámolításával, mindinkább súlyosodó kötelezettségének többé nem tud eleget tenni. — Ez a szomorú tény vegyes érzelmeket keltett a szivekben; egyeseket a keserű csalódás érzete töltött el és itt-ott ingerültebb kifakadásokat is lehetett hallani. Bennem, ki higgadsággal és teljes lelki nyugalommal tekintetem a dolgot már évek óta, az eset nem keltett csalódást, inkább azt a gondolatot ébresztette: ime betellett az ő ideje; magasztos hivatását teljesítette, mint a jó szülő áldást árasztván övéire, most pedig alákell szállania, mert immár hivatását betöltötte, miután átvette azt tőle az egyetemes lelkészi nyugdíjintézet, illetve az orsz. tanítói nyugdíj, melyek lelkészekről és tanítókról, valamint azok özvegyeiről és árváiról, hála Isten sokkal jobban gondoskodnak.

De az első pillanattól fogva tisztán állott előttem, hogy a gyámoldának mind régi nyugdíjas tagjaival szemben eddigi kötelezettségeit, mind pedig azon tagjaival szemben, a kik befizetéseiket teljesítették, azoknak kártalanítása által teljesítenie kell. Az egyház kerületnek kötelessége, hogy a gyámoldának tisztességes kimulást engedjen, hogy kimulása szép multjához méltó iehessen és emléke áldásos maradjon, a melyhez semmi keserű érzés ne fűződjék senki részéről sem. És mivel ez lehetséges is, egy indítvánnyal járulok a jövő évi egyházkerületi közgyűlés elé, melyet azért közlök már most nyilvánosan, hogy a

közgyűlés minden illetékes tényezője, különösen pedig a lelkész és tanító testvérek megismervén, kellőképen foglalkozhassanak vele.

Indítványom a következő:

Mondja ki az egyházkerületi közgyűlés hogy:

1. Az eddig folyósított gyámoldai nyugdíjakat, illetve az özvegyek és árvák részére megállapított és folyósított díjakat továbbra is folyósítván, újabb nyugdíjakat 1908. jun. 29-től, özvegyi és árva segélyeket pedig 1909. január 1-től fogva meg nem állapít és nem folyósít a tagoknak.

2. Ennek folytán a gyámolda azon tagjainak, kik az intézet jótéteményeit nem élvezik, további fizetési kötelezettségét megszünteti és befizetett járulékaikat 4% kamattal együtt sorrendben visszafizeti és pedig első sorban mindig az évközben elhunyt tagok örököseinek, a mennyiben azok az elhunytak özvegye, gyermekei, vagy segélyre szoruló szülei volnának; másod sorban azoknak, a kik évközben nyugalomba lépnek és azután a többi tagoknak a belépési idő sorrendjében, először a régebbi és azután fokozatosan az újabb tagoknak.

Ehez képest a gyámolda eddigi segélyzését továbbra is fenntartja, sőt néhány évig azt még lehetőleg fokozza, míg azután a segélyezés szüksége lassanként fokozatosan teljesen megszűnik és a tagok, valamint a nyugdíjasok, özvegyek és árvák jogigényei megszűnván, a gyülekezetek a gyámoldai járulékaik fizetésétől felmentetnek s a még netán fennmaradó tőkével a kerület szabadon rendelkezik.

Indokolás.

A gyámoldát az eddigi alapokon fenntartani tovább nem lehet, nagyobb áldozatot pedig sem a gyülekezetek, sem a kerület, sem pedig a tagok nem hozhatnak. Tehát a kényszerítő szükség parancsolja, hogy további működését beszüntesse. Dz az e. e. nyugdíjintézet és az orsz. tanítói nyugdíj immár lelkészeknek és tanítóknak a teljes fizetést (2400K min.) biztosítván, az özvegyekről és árvákról is teljes méltányossággal gondoskodván, a gyámolda további létjogosultsága meg is szűnt, úgy hogy ezen célra továbbra is sem a gyülekezeteket, sem a lelkészeket és tanítókat állandóan jogosan terhelni nem is lehet. — Mert sem a lelkészeknek, sem a tanítóknak nem lehet jogigényük arra, hogy nyugalomba vonulván, nagyobb nyugdíjat élvezzenek, mint fizetésük volt. Lám az állam is mikor a középiskolai tanárokat az orsz. tanári nyugdíjba átvette, megkövetelte, — és helyesen — hogy minden más nyugdíjintézetből (még a gyámoldából is) elbocsáttassanak. Az egyetemes egyháznak is ki kellene mondania véleményem szerint általános érvényűvel azt, hogy senki több nyugdíjat nem élvezhet, mint amennyi a méltányosan megállapított fizetése volt (2400 K min.) és ha valamely nyugdíjintézetből nyugdíjat élvez, az az egyet. e. nyugdíjintézettől megállapítható nyugdíjából levonatik. Epen ezért véleményem szerint fel kell számolni a többi kerületi és esperességi nyudiintézeteknek is indítványom első pontja értelmében; egyrészt, mert a gyülekezeteket sem szabad többféle nyugdíjjárulékokkal terhelni, mikor arra többé szükség nincsen; másrészt, hogy a nyugdíj spekuláció tárgya ne lehessen. Mert tudjuk jól, hogy nagyobb testületben mindig akad egy-két spekuláns ember, akadhat a lelkészi karban is. Már pedig a lelkészi karnak azt nem szabad megengedni, hogy a nyugdíjjal csak egyetlen tagja is spekulálhasson, nehogy az az egész testületre árnyékot vessen. Hiszen jól tudjuk, hogy a lelkészeknél sokkal jobban szemet szúr az ilyesmi és a világ

mindjárt általánosít, egy-két tag miatt az egész testületet megvádolja. Nem szabad tehát erre alkalmat adni.

De épen, mivel az özvegyekről és árvákról is teljes méltányossággal van gondoskodva, nem lehet helyeselni, bármily szépnek és tetszetősnek lássék is, azt az indítványt sem, hogy magunk mondjunk le a gyámoldai nyugdíjról, de az özvegyek és árvák részére tartsuk fenn és biztosítsuk a gyámoldát újabb befizetések és megterhelések árán is. Ez ismét egy súlyos teher lenne, amelybe nem mehet bele a kerület, de nem mehetnek bele a tagok sem ezen leczke után. — De nem is jogosult, ha a teljes elfogulatlanág szemüvegén át vizsgáljuk. Eddig ugyanis vágyaink továbbja volt, — amiről alig mertünk álmodni is — hogy vajha ami elárvult családunk is olyan ellátásban részesülhetne, mint más állami és egyéb tisztviselők családja. — Most, hogy ezt elnyertük, többet mi sem kívánhatunk, anélkül, hogy méltó vád ne illethetne bennünket.

Azonban másként áll a dolog azokkal a szegény özvegyekkel és árvákkal, valamint nyugdíjasokkal, akik a gyámoldánál eddig ellátást élveztek; mert hiszen ő nekik úgyszólván annál a csekély alamizsnánál egyebük nincsen, miért is azt nekik meghagyni kötelesség és tőlük elvonni szivtelenség volna. Ezért nem járulhatok Varga Gyula barátomnak, a kemenesi egyházmegye érdemes esperesének épen most vett javaslatához, hogy a gyámoldát segélypénztárrá alakítván át, az eddigi nyugdíjasok, özvegyek és árvák díjai is szállíttassanak le, hogy a súlyos helyzetet ők is érezzék. Nem, ezt tennünk nem szabad! Az a lelkész és tanító-özvegy és árva, aki a mai kedvezőbb viszonyok között veszti el a családfenntartó édes apát, ne vegyen el a régieknek, a megélhetéshez is alig-alig szegényes alamizsnájából egy morzsát se! Véteknek tartanám megrövidíteni azon testvéreink özvegyeit és árváit, akik legalább azzal a némileg megnyugtató tudattal hunyták le szemeiket, hogy valamit mégis csak biztosítottak hátramaradott kedveseiknek. Ez legyen biztos, ehhez ne nyúljon senki ártani akaró kézzel! És hogy itt egyik vádjára kitérjek, én még azt sem tartom mulasztásnak, hogy a tanítók némileg nagyobb számban tapasztalható nyugdíjba meneteleivel azonnal nem változtattunk az alapszabályokon. Hiszen eddig még egy tanító sem mehetett teljes fizetéssel nyugdíjba, ha pedig néhányan, csekély fizetésüknek egy hányadával is nyugalomba mentek, arra bizonyosan meg volt az illetőknek a maguk súlyos oka, ha tán a távolabbi szemlélő nem is látja azt teljesen. Most azonban már igenis elérkezett, vagy legalább már közel van az az idő, úgy a lelkészeknél, mint a tanítóknál; azért most már a gyámoldát az eddigi módon sem a lelkészekre, sem a tanítókra fenntartani nem lehet és megszűnik a tanítók azon panasza, hogy őket a lelkészek miatt zárták ki a gyámoldából.

Mindezeket egybevéve a gyámoldánál az újabb díjazásokat, az özvegyi és árva segélyeket be kell szüntetni és pedig a nyugdíjakat rögtön, mert miután az intézet tarthatatlansága nyilvánvalóvá lett, újabb kiadásokkal megterhelni nem szabad; mégis méltányossági okokból az özvegyeknél és árváknál 1909. jan. 1-ével kezdődőleg, amikor az egyet. e. nyugdíjintézet új alapszabályzata remélhetőleg életbe lép.

De az így kizárt tagokat sem lehet egyszerűen félre tolni, igényeikben megrövidíteni, hanem befizetett járulékaikat vissza kell téríteni, még pedig méltányos 4% kamatjával. A mint annak idején a középiskolai tanárokkal történt, úgy kell eljárni most a lelkészekkel és tanítókkal szemben is.

Hogy ez jogos is, méltányos is, ahhoz gondolom szó sem fér, azt mindenki belátja, mert az egyházkerület, ez az erkölcsi testület, nem károsíthatja meg a maga lelkészeit és tanítóit, a kiket ő kényszerített parancsszóval a belépésre és a járulékok befizetésére, a mi bizony lelkészeknél és tanítóknál sokszor igen keservesen ment. Nem egy püspöki és esperesi sürgető vagy dorgáló levél nehezítette meg sok lelkésznek és tanítónak karácsonyi és ujesztendei ünnepét és bizony kamatra felvett kölcsön pénzével, adósságcsinálással, véres verejtékkel tett eleget nem egy testvérünk kötelezettségének, csakhogy a súlyos kényszerhelyzetből szabaduljon. No hát most az a végrehajtással fenyegető esperes, püspök vagy kerület mondhatná azt egyszerűen annak a szegény befizetett pénzét vesztett lelkésznek vagy tanítónak: Sajnálom, a te pénzed, melyet reám bízál, én nálam bizony elveszett; rosszul számítottunk, jóra fordítottuk, jót akartunk, de hiába elveszett! Sajnálom de nem tehetek róla! Nem uraim! Az a kerület, mely magáénak ismerte a gyámoldát akkor, amikor a belépést és a járulékok pontos fizetését megkövetelte, amely a maga hitelével garantálta a befizetéseket; püspökének aláírásával és hivatalos pecsétjével arról egy biztosíték levelet is adott: az nem mondhatja most szegény lelkészeinek és tanítóinak, hogy nem tehet róla, a gyámolda nem a kerület. Sőt még azt sem teheti, hogy mint a megbukott adós, csődöt mond és 50%-re kiegyezik. Ez oly súlyos erkölcsi veszteség lenne az egyházkerületnek, a melyet a jelen elő nemzedék előtt soha ki nem heverhetne. Avagy mondhatná-e tovább is, hogy igaz jó akarattal viseltetik lelkészei és tanítói iránt, vagy ha mondaná is, elhinnék-e azt azok a keserves filléreiket elvesztett lelkészek és tanítók?! És hogyan állhatna oda az a kerület kérni vagy követelni a jövőben azon lelkész és tanító tagjaihoz, a kiket ekként megkárosított?! És minő hatása lenne annak a hívek előtt is, a mi alig volna elkerülhető, hogy az elkeseredett lelkészek és tanítók itt-ott ki ne fakadjanak az ő megkárosításuk miatt?! Nem, — a kerületnek ezt megengedni nem szabad, a kerületnek ki kell elégíteni a gyámoldai tagok jogos követelését. Neki forintért forintot kell fizetni. Ha tudott és tud e kerület jótékonytársaikat gyakorolni eddig és a jövőben is, az szép dolog, de első sorban kötelessége a jogos követelésű tartozásait visszafizetni és pedig kamatostul. Négy %-ot indítványozok, bár igaz, hogy a kerület a legtöbb befizetések után 8, 7, 6, 5% kamatot kapott s a hátralékosokra maga is 6%-ot vetett, de viszont a tagoknak is meg volt a kamat veszteség ellenértéke abban a megnyugtató tudatban, hogy maguk és családjaik, ha időközben reá szorultak volna, nem maradnak segély nélkül. A 4%-al mindenki megelégedhetik ilyen körülmények között, mert lám a biztosítótársaságok is halál esetén csak a befizetett tőkét fizetik vissza. — De viszont az egy nyereségre alapított intézet és az is megteszi ezt; az egyházkerületnek annál többet kell tenni az ő tagjaival szemben.

Azt gondolom, hogy érzi is mindenki, csak az a kérdés: hogyan, miből? Egy kis kölcsönös jóakarattal ezt is lehetséges lesz, az indítványomban megjelölt módon. Időt kell engedni a kerületnek, hogy ezen kötelezettségének eleget tehessen és viszont biztosítani kell a tagokat, hogy befizetéseik sorrendben visszatérítetnek és akkor ők is nyugodtan várnak. Mert ha egyszerre felszámolna a gyámolda, a tőkéből csak egy kis jelentéktelen részét fizethetné vissza a tagok befizetésének és az eddigi nyug- és ellátási díjak

egészen a kerület nyakába szakadnának. De a fokozatos visszafizetés mellett, az eddigi terhek fenntartásával és az első években még külön erre fordított segéllyel 10—15 év alatt lehetséges lesz az. Mert újabb nyug- és ellátási díjak meg nem állapítottán, a teher nem emelkedik, hanem csak apad, mert hiszen az embernek élete, mint megvagyón írva 60, vagy minél feljebb 70 esztendő, de mondjuk 80, azok a nyugdíjasok és özvegyek pedig magasabb korban vannak, a mulandóság törvénye szerint lassanként elfognak a kiskorúak, az árvák is megnőnek s így évenként többet és többet fizethet vissza a tagok befizetéseiből, míg az teljesen megtörténik. Egy 420 kor. nyug. özvegyi vagy árva díj felszabadulásával unyanis mintegy 10000 kor. tőke szabadul fel, melyből 10—15 tag követelését lehet kiegyenliteni.

De ott van az az évi 1000 kor., melyet eddig a kerület az idősebb lelkészek és tanítók segélyezésére fordított. Tessék azt ide erre fordítani; az is lelkészek és tanítók segélyezése lesz, még pedig jogos követeléseik visszafizetéseinek az alakjában. Csak néhány esztendeig lesz erre szükség és azután felszabadul a kerület az egész gyámoldai segélyezés terhétől s azon tetemes összegeket fordíthatja másra, a hova szükségesnek látja.

Addig azonban, míg a gyámolda kérdését ekként meg nem oldotta, minden lehető forrást meg kell keresni és erre fordítani. Mert más megoldása a kérdésnek nincs, bármint halogassák is egyik évről a másikra.

Ajánlom azért indítványomat az illetékes tényezők szíves és jóakaratu figyelmébe.

Isó Vincze.

Zólyomvármegye a „Ne temere“ ellen.

Zólyomvármegye törvényhatósági bizottsága, mely a római katolikus klérus tulkapásai ellen tudvalevőleg már a múltban is többször felemelte tiltakozó szavát, így nevezetesen 1839-ben, mikor Radvánszky János alispán indítványára magára vállalva a felelőség terhét, fölhatalmazta az evang. lelkészeket, hogy a vegyes vallású jegyeseket, ha a klérus kötendő házasságuk ellen akadályokat gördítene, megeskessék, — f. hó 15-én Besztercebányán tartott közgyűlésében tiltakozott a „Ne temere“ kezdetű pápai dekrétum kibocsátása ellen s fölírtilag fordult az országgyűléshez azzal a kéréssel, utasítaná a magy. kir. kormányt, hogy a hirhedt szentszéki irat visszavonása tárgyában interveníáljon.

Az indítványt *br. Radvánszky Antal* adta be s ajánlotta lelkes szavak kíséretében egyhangu elfogadásra. *Dr. Herritz Gyula* földbirtokos és *dr. Petrogally Uszkár*, orsz. gyűl. képviselő a róm. kath. egyház hű és engedelmes fiainak vallják magukat és ép azért, mivel a dekrétum kibocsátásában nem annyira az evangélikus, mint inkább a katolikus hívek sérelmét látják, teljes szívvel csatlakoznak Radvánszky indítványához már csak azért is, mert a szóban forgó dekrétumot, mely más mértékkel mér Németországnak s mással hazánknak, nem tekinthetik a katolikus egyház

dogmájának. Gürtler, pápai prelat és Matuskovich, c. kanonok az indítványt a napirendről levenni óhajtották, de kenetteljes szavaik süket fülekre találtak s *dr. Répásky* alispán felszólalása után *dr. Osztrólczy Miklós* főispán határozatilag kimondotta, hogy Zólyomvármegye közönsége a „Ne temere“ ellen a magyar országgyűléshez felír s annak visszavonását kívánja. Lélekemelő látvány volt, mikor a bizottság tagjai — 4 róm. kath. paptól eltekintve — egy akarattal mind felemelkedtek a főispán ama fölhívására: akik az indítványt elfogadják, szíveskedjenek felállani!

Zólyom vármegye közönségének állásfoglalásával a „Ne temere“ elleni mozgalom kilépett az egyházi tanácsstermekből. Ha e nemes példát a többi vármegye követi, nem kételkedünk abban, hogy Róma meghátrál s kénytelen lesz újból beismerni, hogy hazánk független ország, mely nem engedi, hogy belügyeibe idegen hatalom avatkozzék.

Üdvözljük a 40-es évek fényes liberális küzdelmei között dicső hirnevet szerzett Zólyom vármegyét ezen hazafias, önérzetes állásfoglalása alkalmából s örömrünk annál nagyobb, mert Komárom törvényhatóságán kívül, a mely ez ügyben szintén kezdeményező lépéseket tett, biztos tudomásunk szerint más törvényhatóságok kebelében is mozgalom indult meg a pápa e jogtalan intézkedése ellen.

T Á R C A.

Gondolatok.

— Perczelné könyvből. —

Nehéz e vád! De igaz. A materialismusra nem a szabadelvű kritikai protestans keresztyénség adta meg a rugót; reactiója az a dogmás bigottismusk. Hogy mennyi kárt okozott tehát a katolicismus magának a keresztyénségnek, miát eszmének, elvnek, az a materialismusk abból a vérfagyasztóan „frivol“ formában való megnyilatkozásából következtethető, melyben a pécsi kongresszuson lépett fel. Hogy a ker.-ség oly ellenszenves a socialismusk előtt: az a kath. bigottismusk köszönhető.

Ezekben a felolvasásokban, cikkekben a jövő nagy ellensége jelentkezik — az atheista socialismusk képében. Hogy az ellenség fellépett: a katolicismusk éri a vád. Hogy lefegyverezzük: egyetlen mód — a szabadelvű ker. szellemben való népnevelés! A protestantismus kulturát képző, életképes erejére van itt szükség. Merész gondolata a szerzőnek, hogy a jövőben csak két eszméről lehet szó: materialismusról és unitarismusról. . . E jóslatra a jövő ad feleletet. Annyi bizonyos, hogy a korszellem a materialismus és atheismus felé gravitál s vajjon azok, kik most felekezeti szűkkeblűséggel elzárkóznak az unitarismus eszméi elől, vajjon nem fognak e fegyvereivel védekezni. (Hát ettől ne tartson a t. ismertető. A két prot. egyház a maga fegyvertárával is képes lesz a harcra. A Szerk.)

A korszellem megnyilatkozásait figyelve nem találhatjuk tulzottnak a kiváló ironő jövendölését: meg lehet, sőt — tekintve korunk egyházellenes áramla-

tát, valószínű, hogy Dávid Ferencz egyháza továbbra is kicsiny és szerény megnyilatkozása marad, de hogy az *eszme* szerepe és jövője *óriási*, azt komolyan el nem tagadhatja egy hívő ember sem!

A lényeg-keresztység és a forma-keresztység nagy pöre fog itt eldőlni. Am jöjjön az idő, szabaduljanak fel az erők! Kezdődjön a tusa! Győzzön a jobb!

Minden felolvasásának vezérfonala, lelke, célja az evangélium. Az ő vallási eszmék erejétől várja a ma vajudó társadalmi alakulások egyedül egészséges fejlődését. Ez nyilatkozik meg „Altruismus a szociális munkában” című felolvasásában. A békés szeretetnek kr.-i melegsége hatja át minden szavát. Egy összeolvasztó gondolatot dob a szocialismus és plutokratia közé — az altruismus gondolatát. Ettől vár világosságot, erőt s irányt a jelen zürzavaros, tétovázó társadalomban.

* * *

Messze nyúlna minden egyes cikkének, felolvasásának csak vezérgondolatait is kiemelnem. Egy darab belmissio e könyv, a cultura és a szocialismus Kr. s a társadalom, keresztység, evangélium és materialismus, vallás és művészettudomány képezik párhuzamos vezéreszméit. Gondolataiban, melyeknek erejét a női lélek geniussza teremté, valami lebilincselő báj, melegítő tűz van. E tüsszel gyújt, lelkesít szent célja szolgálatára. E cél névtelenül él a szerző lelkében s a mi evangélikus (protestáns) nyelvünkön így hangzik — Istenország. Ez az ő névtelen, hangot s határozott alakot nem nyert végső eszméje. Ebben boldog lesz mindenki, mert mindenki az *egyetem*es boldogságra dolgozik. Az ő eszményképe, mint egy remek felolvasásában ki is fejezi, egy „Übermensch” a Nietzsche-féle etikai kiadása. De mintha ennek jellemzésénél is felismertetné velünk a mi „Übermensch”-ünket, a — Názárethit, az önzetlen szeretet inkarnációját!! . . .

Ime ismertetni akartam e művet s méltatás lett belőle. A szebbnél-szebb gondolatok, a minden szavában megcsendülő őszinte népszerűtet, az egyetemességre való törekvés mellett első sorban fajának állapota, sorsa iránti meleg részvét, a szabadságnak rajongásig fokozódó szeretete, a társadalmi problémáknak, nőkérdés, nőnevelés, művészet, tudomány, éles megfigyelést s alaposságot eláruló taglalása: olyan értéket kölcsönöznek e műnek, melyet a legnagyobb ellenfél sem képes megingatni. Minden sorában erőteljes, emelkedett és szép. Szinte érzi a lélek, hogy olvasásánál valami varázslat keríti hatalmába, mely felviszi egy magasabb világba, hol az előítéletek s századokra nyúló fejlődésben megszilárdult tételek kötelekeitől szabadon száll a gondolat s hol a szellemi szabadság testvérekké forrasztja a lelkeket!

És e művet nő írta!

Elég legyen ennyit mondanom: ki kezébe veszi, bizonyos lelki emelkedés s meggazdagodás nélkül le nem teszi!

(Vége.)

D. L.

BELÉLET.

Apponyi beszámolója. Feszült kíváncsisággal várta minden a vallási ügyek és felekezetközi helyzet iránt érdeklődő evang. ember Apponyi Albert vallás-és közoktatásügyi miniszter folyó hó 18-án, Jászberényben tartandott képviselői beszámoló beszédét. — Ettől várta és remélte mindenki a sérelmeik és meg-

rövidítésök miatt nyugtalankodó protestáns egyházak jogos igényeinek teljesítésére vonatkozó határozott, félre nem magyarázható ígéretet kijelentését. A miniszter beszéde részben teljesíti is e kívánságokat, amennyiben kijelenti, hogy **becsületbeli köteletségének** tartja az 1898-iki kongrua-törvénynek a *katholikus* lelkészekre kiterjedő hatálylyal való felruházása irányában leendő módosítását — „az állampénztár **minimális** megterhelése mellett”; a *katholikus autonómiának és a protestáns egyházak dotációjának becikkelyezésére vonatkozó javaslat* benyújtását és törvényerőre emelését, „**mely utóbbi az 1848: XX. t.-cz. 2. §-ának teljes érvényesítését is biztosítja.**” — Megvalljuk, ezt a kifejezést úgy, ahogy odavetett, ebben az összefüggésben nem értjük. Az 1848: XX. t.-cz. 2-ik §-a szól a teljes jognyenyelőségről és viszonyosságról. Ha nem 3, nem 8 és nem 12, de 100 millió segélyt is kapna egyházunk — s fennmaradnának a jogegyenlőséget és viszonyosságot sértő jelenlegi állapotok, törvénycikkek és törvényellenes rendelkezések: ama segélyekre vonatkozó törvény becikkelyezésével az 1848: XX. t.-cz. 2-ik §-a még sem érvényesülne. A miniszter e kijelentése beszédjének egyik homályos pontja, amelyre nézve illetékes helyről mennél hamarabb várjuk a *tényekben rejlő, megnyugtató felvilágosítást.* — Feltűnő továbbá, hogy a *protestáns theologiai fakultásnak* az egyetemmel kapcsolatban leendő felállítására már nem szerepel a „becsületbeli” kötelesek között, holott az 1848: XX. t.-cz. 2-ik §-a alapján ez igenis a nemzetnek immár el nem odázható becsületbeli kötelese. Az idő megérett reá, — a jog nyilvánvaló, tehát a cselekvés ideje is elérkezett! Egyéb-ként a jogos várakozás álláspontjáról nézzük a miniszterium további működését és nem szününk meg egyházainkat és testvéreinket buzdítani az 1848: XX. t.-cz. **teljes** végrehajtására irányuló küdelem lelkes folytatására. — Maga a beszédnek idevágó része különben eként hangzik;

Megemlítem azt, hogy készen van az 1898. évi kongrua-törvény novelláris módosításáról szóló javaslat, (Eljenzés) mely ama törvény határozmányait, az állampénztár minimális megterhelésével a *katholikus* lelkészekre kiterjeszti és egyszersmind annak némely feltűnő hiányosságát orvosolja; épp úgy készen van a *katholikus autonómiának és a protestáns egyházak dotációjának becikkelyezésére vonatkozó javaslat*, mely utóbbi az 1848. XX. t.-cz. 2. §-ának teljes érvényesítését is biztosítja. (Hosszas eljenzés.) Ezekkel azonban e törvény 3. §-ának végrehajtását befejezettek nem tartom, hanem egyidejűleg megindítani szándékozom a lelkészi kongruának méltányosabb alapokra fektetett általános rendezését, (Helyeslés) az állam pénzügyi ereje által élénkbe szabott korlátok közt. Ezeknek az ügyeknek az átmeneti korszak alatti keresztülvitelét becsületbeli kötelesemmek tartom, mely alól csak az menthetne fel, ha idő előtt kellene tárczántól megválnom; meg is van ezekre nézve a teljes elvi megállapodás a kormány kebelében. Igen behatóan foglalkozom továbbá a protestáns theologiai fakultásnak egyetemi keretben való felállításának, valamint a zsidó vallás szervezetének kérdéseivel és általán mindazon jogos kívánalmakkal, amelyeket az egyházak a paritásos állammal szemben támaszthatnak. (Helyeslés.) Szigoruan ragaszkodom mindenben a jogegyenlőség elvéhez és így mindezen intézkedésektől bizton várom a vallási béke fentartását és beláthatatlan időkre való megalapozását. (Élénk helyeslés.) E bizalmamat nem ingatják meg a békétlenek

itt-ott mutatkozó jelenségei. Mert ami tárgyi alapja lehet a felmerülő nyugtalanságnak, azt mindig kész vagyok teljes elfogulatlansággal megvizsgálni és annak elhárítására tölem felhetőleg közreműködni; azok a mozgalmak pedig, melyek némely oldalról nyilvánvaló politikai vagy személyi célzatokkal támasztanak, nem fognak azzal az erővel birni, hogy harcot keltsenek, ahol a haza szent érdeke békét parancsol. (Hosszantartó éljenzés.) Ilyen jelenségekkel szemben bizom felekezeti és pártkülönbség nélkül a vezető férfiak lelkiismeretességében és maguknak a széles rétegeknek józanságában. Én több mint harmincz esztendőn át ellenzéki férfiú voltam, de — bármily élesek voltak harczaim az akkori kormányrendszer ellen — sohasem használtam föl e harczok fegyveréül választási ellentétek felköltését, vagy kiélesítését. Akiben a felelősségi tudatnak csak egy szikrája él, hasonló tartózkodást fog tanusítani legmélyebb elkeseredettségében is. (Általános élénk helyeslés.)

Az „Országos Valláseggyenlőségi Szövetség” választmánya f. hó 19-én, Budapesten tartotta első ülését. Jelenvoltak: Gróf Dégenfeld József elnök, Zsilinszky Mihály és Antal Gábor alelnökök, Hamar István ügyvezető titkár, Geduly Henrik jegyző, Laskary Gyula, báró Radvánszky Antal, Józán Miklós, dr. Kováts Lajos, dr. Szabó Aladár és dr. Baksa Lajos. — A választmány a szept. 30-iki alakuló gyűlés jegyzőkönyvét hitelesítette, az alapszabályok sürgős megerősítésére vonatkozó lépések megtétele tekintetében intézkedett; örömmel vette tudomásul a beérkezett jelentésekből, hogy a szövetség eszméje ország-szerre rokonszeves fogadtatásban részesül; eibirálta és jóváhagyta a szövetség terjesztése érdekében a nagyközönséghez és külön a lelkészekhez, tanítókhoz, felügyelőkhoz, gondnokokhoz intézendő felhívás és aláírási ívek szövegét; megválasztotta ügyvezető alelnöknek Zsilinszky Mihályt; felhatalmazást adott a titkárnak irodai segéderő alkalmazására, hogy a szervezés munkája mennél sikeresebben legyen végrehajtható; intézkedett az alapszabályoknak egyelőre 10000 példányban való kinyomatásáról és a szövetség ügyeinek a napi sajtóban leendő kellő méltatásáról s amaz óhajának adott kifejezést, *vajha az ez évi reformátói ünnepen már ország-szerre megalakulnának a szövetség gyűlekezeti fiókjai.* A választmány ez óhajához mi is teljes lélekkel csatlakozunk — annál is inkább, mert saját tapasztalásunk szerint ott, a hol a kellő lelkesedés a vezetőkben nem hiányzik, az eredmény elmaradhatatlan.

A budapesti deáktéri evang. egyház ujonnan választott lelkészének, Raffay Sándor volt pozsongi theol. akad. tanárnak beiktatása — mint értesülünk f. hó 25-én d. e. fél 11 órakor tartandó istentisztelet keretében fog megtartatni. Ugyanekkor vesz gyűlekezetétől búcsút a nyugalomba vonuló Horváth Sándor lelkész.

A „Lorántffy Zsuzsánna Egylet” által létesítendő Diakonissza-Kórház javára eddig a következő egyházak adakoztak: Csóri ref. egyház 260 K, Réthei ref. egyház 862 K, Bodvavendégi r. egyh. 1 K, Tótpelsőci ág. egyház 3 K, Szomajogi ref. egyház 3 K, Nagy Harsányi ref. egyház 5 K, Magyarbarnagi ref. egyház 3 K, Alsók-Sarkadi ref. egyház 4 K, Kis-marjai ref. egyház 20 K, Báji ref. egyház 29 K, Veszprémi ref. egyház 3658 K, Kispesti ref. egyház 1477 K, Szerencsi ref. egyház 2 K, Nyiregyházi ref. egyház 1810 K. Ezeket az adományokat az egyesület nevében köszönettel nyugtázom. Szóts Farkasné egyll. pénztárnok.

Gyászrovat. F. hó 14-én hunyt el hosszas szenvedés után Nagyszalátnán *Fábry János Sándor* lelkész. A megboldogult hűséges, közszeretben álló lelkipásztor temetése nagy részvét mellett f. hó 16-án d. u. 2 órakor ment végbe. Áldás emlékére.

A bonyhádi evang. főgimnázium új épületének felavatása. Szép ünnepségnek volt színhe-lye Bonyhád okt. hó 12-én; ekkor volt ugyanis a tolna-baranya-somogyi ág. hitv. evang. egyházmegye főgim. új épületének felavatása nagyszabásu ünnepély keretében. Délelőtt 9 órakor vonult fel a templomba a tanuló ifjuság a tanári karral együtt a közel s távolról összegyött ünneplőkkel hálaadó istentiszteletre. „Jövel Szentlélek Uristen” ének után Faik Henrik intézeti exhortator imádkozott, áhítattal, buzgón emelve a lelkeket a bölcsesség és szeretet örök kútfejéhez; majd felhangzott a lutheri »Erős várunk nekünk az Isten« ének, a mi után Graf József bonyhádi ev. lelkész mondott alkalmi egyházi beszédet I. Sámuel 7. r. 12. v. és 62. zsol. 9. v. alapján; hivatott, szónoki erővel mutatott rá a dicsőségteljes küzdelem után emelt „Eben-Haézer“-re, az új főgimnáziumi épületre s buzdítva a jövő munkájára hangoztatá a lélekemelő igazságot: „Az Isten oltalmunk nekünk.” A befejező ének után a közönség az új épület disztermébe vonult. Az ünneplők sorában voltak: Horváth Sándor főesperes, Szeniczey Géza egyházmegyei felügyelő, Tomka Gusztáv alesperes, Hazslinszky Géza főgimn. felügyelő, az iskolafentartó egyházmegye lelkészi és tanítói kara, a soproni, csurgói és gyönki tanintézetek küldöttei, Szakács Imre a ref. egyházmegye, Dr. Jorgits János plébános a róm. kath. hitközség, Dr. Rosenthal Tóbiás főrabbi az izr. hitközség képviselőjében, Perczel Dezső, Gróf Apponyi Sándor, ifj. Weber János országgyűlési képviselő, Szentiványi Miklós főszolgabíró, Dr. Schvets Antal stb. A felavatási ünnepség a következő sorrendben folyt le: 1. Megnyitó beszéd. Mondotta Hazslinszky Géza főgimn. felügyelő. 2. A 103. zsol. énekelte a főgimn. énekkar. 3. Felavató beszéd. Tartotta Horváth Sándor főesperes. 4. Alkalmi költemény. Irta: Sántha Károly. Előadták: Gyarmathy János, Tomka Gusztáv és Erdős László főgimn. tanulók. 5. Isten, ki fent uralkodik. Éneklte a főgimn. énekkar. 6. Az építés története. Előadta: Gyalog István főgimn. igazgató. 7. Záróbeszéd. Mondotta Szeniczey Géza egyházmegyei felügyelő. 8. Hymnus. Énekelte a közönség. Nem adhatjuk az iskola történetét, miként fejlődött az 1806 évben Sárszentlőrinczen alakult algimnázium Bonyhádon főgimnáziummá. de rá kell utalnunk a jelen zürzavarai között azon felemelő jelenségre, hogy az ág. hitv. evang. főgimnázium szervezésénél, az új épület alkotásánál a magas kormány segítségén kívül áldozatkészségben találkozott minden vallásfelekezet tagja, egy volt az irányító, lelkesítő: a vallásos, magyar nemzeti kultúra geniusza. Az épület az építő művészetnek hatalmas alkotása, magyar stilben, korszerű beosztással, igazi modern iskola. Méltóan örökíti meg, mint ércznel maradandóbb emlék azon kiváló férfiak érdemét, kik a tervezésnél, alkotásnál életük legszebb munkáját végezték s a sikerült munkában legszebb reményüket megvalósulva látják. Sokan voltak, a kik szervezték a mozgalmat, sokan, kik áldozatkészséggel emelték az épületet, sokan, kik örülve örültek a felavatási ünnepen. A valódi érdem igaz jutalmát az ég adja; de a szent kötelesség lerója a hálás elismerés adóját. S itt kiemelendő a hazafias, vallásos szellemben munkás, hivatásának élő tanárikar, ezzel együtt a már nyugalomba vonult, de fáradhatlan Marhauser

Imre s a kié az érdem oroszán része: Gyalog István igazgató, ő vezette, hozta össze a nemes célt szolgáló erőket, ő tervezett, dolgozott, küzdött, bátorított s most az öröm ünnepen nemes lelkével szerényen elvegyült az ünneplők között. Áll az evang. főgimnázium hatalmas épülete Bonyhád fensikjén; magasba emelkedő falait, tágas termeit szabadon éri a tiszta levegő, az üdítő napsugár; munkálkodjék benne szép multjához híven a magyar nemzeti szellem, vallásossággal egyesülve; tanulóiban is nyerjen életet a jelszó: Istenért, hazáért, királyért.

Nyilvános nyugtázás. A torzsai konfirmándusok otthonára s a vele kapcsolatban létesítendő árvaház javára f. é. július 1-je óta a következő adományok folytak be: Selmezbányai gimn. ifj. egyesület 80 K, budai konfirmándusok 1673, mucsfai konfirmándusok 140, cservenkai konf. 242, eperjesi kolleg. ifjuság 5, Rácz Julia Budapest 2, Földváry Elemér 20, szabadkai egyházközség 50 K, szabadkai nőegylet 20, alföldi bank 5, Korossy Emil lelkész 5, ujbpesti konf. 4, hegyaljai ev. egyhm. gyámintézet 5, csávai konf. 7, kiskunhalasi ref. főgim. tanulói 2694, pápai konf. 342, besztercebányai h. gyámintézet 5, báró Vojnics István 50 K, késmárki lyc. ifj. gyámint. 10, felsőlövői egyházközségi gyámint. 20, Répcelak egyházközségi gyámint. 305, Tótkeresztur 3, vönöczki egyház 114, kemencsaljai esp. gyámint. 611, ágfalvai helyi gyámint. 5, ujbverbázi helyi gyámintézet 20 K, bánsági egyh. gyámint. 5, Dr. Láng Lajos 20, Bolthár lelkész Stájerlak 2, ókéri ev. egyh. 10, pozsonyvárosi egyhm. gyámint. 877, bányakerületi gyámint. 14749, budapesti egyhm. gyámint. 24 K, Lipcsei Centralvortand 9009, schweidnizi nőegylet 3525. A Mindenható áldása legyen az adakozókon, valamint az adományokon, Torzsán, 1908. október hó 10-én. Schmidt Samu felügyelő. Hüttenberger Károly pénztáros. Famer Gusztáv Adolf lelkész.

IRODALOM.

„Késmárk szabad kir. város műemlékei.“ Irta: Dr. Bruckner Győző. Egy műemlékkel. A szövegben 23 képpel. Ára: 2 K 40 f. Eperjesen, Kösch Árpád könyvnyomtató intézetéből. 1908. Ily czimvel jelent meg ez év tavaszán dr. Bruckner Győző jelenleg iglői főgimnáziumi tanár avatott tollából egy 80 lapra terjedő mű. A még fiatal szerző már eddig is szorgalmasan forgatta tollát és több becses cikket és tanulmányt írt. A szerző a genetikus történetírás híve, nem a háborúk és csaták részletezésében és fejtegetésében találja a történetírás feladatát, még kevésbé az adatok száraz felhalmozásában, hanem az egyes korszakok intézményeiből következőt a kor szellemére. Ez az eszmei alapon álló történetírás az igazi történetírás, melynél természetesen a fősúly az egyes korszakok művelődésének tanulmányozására helyezendő. Bruckner pedig ezen munkájában is bebizonyította, hogy valóban szép és alapos művelődéstörténelmi és műtörténelmi tudással bír. Nagy élvezettel olvassa az ember e munkát, mely egy felvidéki város multját eleven színekkel tárja elénk.

A mű két főrésze oszlik. Az első részben szól vázlatosan Késmárk városának eredetéről és történelméről; a második a város műemlékeiről, nevezetesen a várkastélyról, a harangtoronyról, a szent kereszt templomáról, az ev. fatemplomról, az új ev. templomról és a városházáról. Kár, hogy e lap hasábjain bővebben nem ismertethetjük e művet. De a mű ára tekintve a gyönyörű kiállítást, a szép képeket és elsősorban az alapos és kimerítő szöveget, oly csekély, hogy azt mindenki, aki egy szép multu város iránt érdeklődik, megszerezheti. Érdekes a mű a theologusra nézve is, egyrészt a templomok remek leírása miatt, másrészt, mivel Thökölyi városának multját nem lehet megírni a nélkül, hogy folytonos vonatkozások a vallási viszonyokra ne történnének. Teljesen osztjuk a szerző véleményét, midőn a bevezetésben így szól: »munkám a turistának is, aki csak véletlenül téved el ide, útmutatóul és kálauzul szolgálhat e városban, de első sorban annak akar útba-

igazítást adni, aki e várost zarándokhelynek tekinti, kegyeletes szívvel és hazafias lelkesedéssel felkeresvén kurucz királyunk, Thökölyi Imre hamvait, hogy e nemzeti fejedelem sirjánál erőt merítsen nemzeti államunk kiépítésére és a magyar műveltség felvirágoztatására és megszilárdítására.«

Figyelmeztetjük még e műre egyházunk felsőbb- és főiskoláit, hogy e mű, mint jutalomkönyv, nagyon is alkalmas a kiosztásra.

Holko.

Megjelent „**A keresztyén egyház rövid története**“ nép- és polgári iskolák számára. Irta *Blatniczky Pál* zólyomi ev. lelkész. Harmadik, az eggyetemes vallástanítási terv szerint átdolgozott kiadás. Budapest, 1909. Kiadja Kókai Lajos (IV., Károly-utca 1).

Szerkesztői üzenet.

»**Missiói Lapok**« Ágfalva. Üzenetének tartalmát tudomásul vesszük, ahhoz képest is fogunk eljárni; az adott esetben tévedés folytán maradt el az idézet. De tévedés azt mondani, hogy 4 cikkről van szó. Talán elég lett volna a 4 hirt vagy 4 közleményt említeni. Cikkek alatt erre mifelénk hosszabb fejtegetéseket szokás érteni. Lesz gondunk rá, hogy a jövőben eféle üzenetek alkalmisága elő ne forduljon.

I. L. Kisbaboht. Szives leveléhez képest a napokban intézkedünk.

PÁLYÁZATOK.

A gömöri ágost. hitv. evang. egyházmegyébe kebelezett, s halálozás által megüresedett *kiétei* tót anyanyelvű egyház **lelkészi állomására** pályázat hirdettek.

Ezen lelkészi állomás javadalmazása következő: 1. Kényelmes lakás, kert. 2. Kézpénz, szántóföld, rét, palást-díjak jövedelme nyolczszáz hetvenkét korona és tíz fillér, azaz 872 kor. és 10 fillér. 3. Állami kiegészítés 727 kor. 90 fill. azaz hétszáz huszonnégy korona és kilenczven fillér.

A lelkészválasztási szabályrendelet értelmében kellően felszerelt jelentkezések alólirott főesperes hivatalánál, november 15-ig nyujtandók be.

Kelt Rozsnyón és Csetneken 1908. okt. 19.

Terray Cyula
főesperes.

(1-3)

Szontagh Andor
egyházm. felügyelő.

TANKÖNYVEK

ág. hitv. evang. iskolák számára, legnagyobb raktára.

Vallástani kézikönyvek

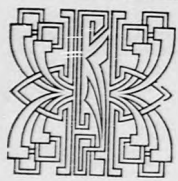
Adorján F., Bancsó A., Batizfalvy J., Blatniczky P., Bereczky S., Győry V., Kaczián J., Klaar F., Pálffy J., Schmidt K. J. és Zsilinszky M. szerzők népiskolai, illetve középiskolai hit-tankönyvei kiadóhivatala.

A hivatalos ev. népisk. tanterv részletes tankönyvjegyzékkel együtt ingyen küldetik meg

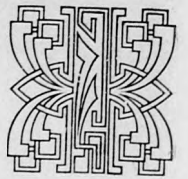
Kókai Lajos protestáns irányu könyvkereskedése,

Budapest, IV. Károly-utca 1.

30-27

KÖZVETLEN VONATÖSSZEKÖTTETÉSEK Budapest

és a magyar királyi államvasutak, valamint az azon túl fekvő csatlakozó vasutak főbb állomásai között.

Érvényes 1908. október hó 1-től.

Oda										Debrecen—Szerencs										Vissza									
* Motorosvonat										93										* Motorosvonat.									
Szv. 4702	Szv. 4704	Szv. 4710	Szv. 4716	Szv. 4706	Szv. 4708	Szv. 4714				Szv. 4713	Szv. 4701	Szv. 4703	Szv. 4705	Szv. 4715	Szv. 4707	Szv. 4711				Szv. 4713	Szv. 4701	Szv. 4703	Szv. 4705	Szv. 4715	Szv. 4707	Szv. 4711			
I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.				II-III.	I-III.	I-III.	I-III.	II-III.	I-III.	I-III.				II-III.	I-III.	I-III.	I-III.	II-III.	I-III.	I-III.			
705	915	—	720	—	900	225	1220	ind.	Budapest k. p. u.	(91)	érk.	—	140	820	940	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	545			
1015	320	626	853	—	221	238	712	"	Szatmár-Németi	(91)	"	—	158	216	711	910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	221			
—	—	426	—	—	103	340	745	"	Tiszalök	(94)	"	—	—	259	727	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	530	—	—	100	—	—	"	Nagyléta-Vértes	(97)	"	—	1122	—	635	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	—	—	—	—	—	1133	524	"	Füzesabony	(107)	"	—	410	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
515	851	1226	220	428	706	1038	—	ind.	Debrecen	—	érk.	635	804	1122	324	633	846	1026	—	—	—	—	—	—	—				
521	—	1231	226	—	711	1045	—	Debr.-Csapók	114. ór.	↑	629	759	—	319	628	—	—	1021	—	—	—	—	—	—	—				
533	903	1239	239	440	720	1058	—	Alsójózsa	117. sz. ór.	↑	618	751	1110	311	617	834	1011	—	—	—	—	—	—	—	—				
542	910	1246	247	449	729	1107	—	Bocskaykert	119. ór.	↑	610	744	1104	304	609	828	1003	—	—	—	—	—	—	—	—				
552	918	1255	256	458	737	1123	—	Hajduhadház	—	↑	600	737	1057	257	600	822	954	—	—	—	—	—	—	—	—				
559	925	102	érk.	504	744	1131	—	Téglás	—	↑	542	728	1049	246	—	814	942	—	—	—	—	—	—	—	—				
617	939	117	—	518	803	1151	—	Ujfehértó	—	↑	520	712	1034	230	—	806	922	—	—	—	—	—	—	—	—				
631	949	128	—	529	715	1207	—	Császárszállás	—	↑	542	658	1023	216	—	746	907	—	—	—	—	—	—	—	—				
641	957	137	—	537	824	1218	—	érk.	Nyiregyháza	—	ind.	449	650	1014	208	737	856	—	—	—	—	—	—	—	—				
930	142	454	—	932	—	—	—	erk.	Csap (87)	—	ind.	—	335	551	1053	—	601	—	—	—	—	—	—	—	—				
958	—	425	—	950	—	—	—	"	Mátészalka (88)	—	"	—	358	—	1034	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
1050	—	—	—	907	—	—	—	"	Tiszapolgár (89)	—	"	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
940	202	514	—	1012	—	—	—	"	Vásárosnamény (90)	—	"	—	313	—	1050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
335	551	1053	—	—	601	—	—	ind.	Csap (87)	—	érk.	—	950	142	454	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
659	1004	344	—	546	858	—	—	ind.	Nyiregyháza	—	érk.	—	631	1003	139	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
715	1017	400	—	558	916	—	—	"	Királytelek	—	ind.	—	618	951	123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
726	1024	411	—	606	928	—	—	érk.	Görögcsallás (89)	—	ind.	—	608	942	111	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
727	1025	413	—	607	929	—	—	ind.	Virányos 147. sz. ór.	—	↑	—	607	941	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
734	1031	420	—	—	—	—	—	↑	Vaskapu 148. sz. ór.	—	↑	—	600	—	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
740	1036	426	—	—	—	—	—	↑	Rakamaz	—	↑	—	550	928	1250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
748	1043	434	—	622	948	—	—	↑	Tokaj	—	↑	—	540	918	1239	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
803	1052	450	—	631	1002	—	—	↑	Tarcal	—	↑	—	527	907	1222	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
815	1101	502	—	640	1015	—	—	↑	Mád-Mezősombor II.	—	↑	—	515	856	1309	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
828	1111	515	—	650	1029	—	—	↑	érk.	Szerencs (69)	—	ind.	—	505	850	1209	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
835	1117	522	—	656	1037	—	—	↑	erk.	Sátoraljaiújhely (69)	—	ind.	—	—	744	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
1144	339	925	—	820	400	—	—	↑	"	Kassa (Zsolczáni át 80)	—	"	—	1200	—	622	850	—	—	—	—	—	—	—	—				
100	710	955	—	—	454	—	—	↑	"	Budapest k. p. u. (69)	—	"	—	940	1110	740	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
—	—	—	—	—	635	—	—	↑	"	Budapest k. p. u. (69)	—	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			

Nyomatott Nyiregyháza Piring J. utóda (Borbély Béla) könyvnyomdájában.